

KO TE

KAHITI O NIU TIRENI.

HE MEA TA I RUNGA I TE MANA O TE KAWANATANGA.

PONEKE, TAITE, HURAE 16, 1885.

“**T**he Ture Reiti i nga Whenua o te Karauna me nga Whenua Maori, 1882,” me te Ture Whakatikatika i taua Ture.

Ki te tangata nana, ki nga tangata ranei na ratou nga whenua kua whakahuatia i roto i nga rooru whakaatu i nga utu o nga whenua Maori, kua tukua atu nei ki nga poari takiwa e mau nei nga ingoa i roto i te Kupu Apiti ki tenei, i raro i nga tikanga o nga Ture kua whakahuatia i runga ake nei me era atu Ture katoa e pa ana e whai tikanga ana.

NOTE^ME^A kua tukua mai he tono ki ahau Te Minita Whakahaere i nga Moni o Niu Tireni, e mau nei toku ingoa i raro iho nei, e nga poari takiwa e tetahi tangata ranei mo te taba ki a ratou, i raro i nga tikanga o “Te Ture Reiti i nga Whenua o te Karauna me nga Whenua Maori, 1882,” kia utua nga reiti e meingatia ana kia utua i runga i nga tikanga o aua rooru :

He panuitanga tenei ki i a koutou ki ia tangata ki ia tangata o koutou, kia mohio ai koutou kua takoto nga rooru o nga whenua Maori ki nga tari o aua poari takiwa, ko aua rooru he mea tuhi ki te reo Maori, a e whakaatu ana hoki i nga utu o nga whenua Maori kua whakahuatia i runga i aua rooru.

Na, he tono tenei ki a koutou ki ia tangata ki ia tangata hoki o koutou nga tangata na ratou aua whenua kia utua e koutou aua reiti a te 20 o nga ra o Oketopa, 1885, i mua mai ranei o taua ra, me utu e koutou aua moni reiti i te tari o te poari o te takiwa i takoto ai aua whenua, tena te whakaaturanga kei te Kupu Apiti.

KUPU APITI.

Te Ingoa o te Poari Takiwa.

Te Tari o te Poari Takiwa e utua ai nga Moni Reiti.

Rori Poata o Heretaunga
Poari o te Taone o Normanby

Hastings.
Normanby.

He mea tuhi nei toku ingoa i tenei kotahi tekau ma rima o nga ra o Hurae, kotahi mano e waru rau e waru tekau ma rima.

JULIUS VOGEL.

Panuitanga i raro i “Te Ture Whakatikatika i nga Ture Whenua Maori, 1883.”

(L.S.) WILLIAM F. DRUMMOND JERVOIS, Kawana.
HE PANUITANGA.

NOTE^ME^A kua whakataua te whenua i roto i te Kupu Apiti ki tenei ki etahi tangata Maori o Niu Tireni i raro i etahi tikanga here, a kua puta te tono kia unuhia etahi tikanga i roto i aua here :

Na he whakatua tenei kia mohiotia ai tera ka unuhia etahi tikanga i roto i aua here i runga i taua whenua e Te Kawana, ina pahure nga ra e ono tekau i muri mai i te perohitanga o tenei Panuitanga ki te *Gazette* me te *Kahiti*, he mea kia taea ai te rehi aua whenua mo nga tau e rua tekau-ma-tahi.

He mea tuku atu i raro i te ringa o His Excellency Sir William Drummond Jervois, Kawana o te Koroni o Niu Tireni, he mea whakaputa ano i raro i te Hiiri o taua Koroni i te Whare o te Kawana i Poneke, i tenei te tekau ma-tahi o nga ra o Hurae, i te tau o to tatou Ariki kotahi mano e waru rau e waru tekau ma rima.

HONE PARAKIHU,

Minita mo te Taha Maori.

E TE ATUA TOHUNGIA TE KUINI!

KUPU APITI.

TERA pihi whenua katoa i te Parihi o Puniu, i te Kaute o Waikato, e toru tekau ma toru nga eka i roto, nui ake iti iho ranei, ko tetahi wahi o Rota Nama 14, o taua Parihi ano, ko tetahi wahi o te whenua e mau na te whakaaturanga i roto i te 239 o nga wharangi o te Pukapuka Rehita Nama 24, e mau na te tino whakaahuatanga ki runga ki nga wahi o taua Rota Nama 14, me te tohu ano ki te reta D me te reta E i runga i te mapi. Ko te rohe ki te Marangai-ma-raki ko Rota Nama 344, 900 nga ringiki, ki te Marangai-ma-tonga me te Marangai he rori 1331 nga ringiki, ki te Tonga he rori 745 nga ringiki, ki te Hauauri-ma-tonga he rori 1085 nga ringiki, ki te Marangai-ma-raki he rori 2085 nga ringiki, nui ake iti iho ranei aua ringiki katoa.

Panuitanga i raro i “Te Ture Whakatikatika i nga Ture Whenua Maori, 1883.”

NOTE^ME^A kua whakaturia a William Jorns raua ko Manihera Maaka, me William Jorns raua ko Hamutera Tangatakino, hei Kai-tiaki i raro i nga tikanga o “Te Ture Whakahaere i nga Whenua Tuturu o nga Maori, 1867,” me nga Ture Whakatikatika i taua ture, mo nga take me nga paanga o Te Waari, Te Rimene Bire me Te Ahikouhai, Maori o Niu Tireni, me nga take me nga paanga o Karanama Riki, Maori o Niu Tireni, i roto i te whenua e mau nei te whakaaturanga i roto i te Kupu Apiti ki tenei, kei te takoto hoki te tikanga here ki runga ki taua whenua, a kua puta he tono kia unuhia ana here.

Na, he whakaatu tenei kia mohiotia ai e meingatia ana kia unuhia tonutia te here i runga i aua take me aua paanga, ina pahure nga ra e ono tekau i muri mai i te perohitanga o tenei Panuitanga ki te *Gazette* me te *Kahiti*, he mea kia taea ai e

aua Kai-tiaki te reti i taua whenua mo nga tau kotahi tekau-ma-wha timata i te tahi o nga ra o Aperira, 1883.

He mea tuhi i Poneke i teneti te ono o nga ra o Hune, i te tau o to tatou Ariki kotahi mano e waru rau e waru tekau ma rima.

HONE PARANIHI,
Minita mo te Taha Maori.

E TE ATUA TOHUNGIA TE KUINI!

KUPU APITI.

TERA pihi whenua katoa kei Te Oreore i te Takiwa o Wairarapa, e mohiotia ana ko Okurupatu, e 5,600 nga eka i roto nui ake iti iho ranei, haunga ia te wahi o taua poraka e takoto ana i te faha whaka-te-tonga o te huanui ahu atu i Mahitane ki Taueru ki Runga, me tera wahi katoa e 20 nga eka i roto kua wehea mo nga kai-tuku i te reti.

PANUITANGA.

Tari Maori, Poneke, Hurae 1, 1885.

KEI te tuhituhi a Te Koroneho o Nepia i tetahi pukapuka whakaatu i nga kupu Maori me te whakapakeha-tanga o aua kupu, a e hiahia ana Te Minita mo te Taha Maori kia awhinatia ia i runga i taua mahi e nga apiha o te Kawanatanga me era atu tangata katoa hoki e hiahia ana kia oti taua mahi, ara kia tukua atu e ratou nga kupu, korero hoki e mohiotia ana, o korerotia ana ranei e tetahi iwi ki a ratou ano, i roto ranei i te takiwa o tetahi iwi, ki a Te Koroneho, me nga kupu hou kapu tawhito ranei, kupu ranei kua oti te tuhi ki te pukapuka.

Tera ka whakaaturia ano e Te Koroneho nga ingoa o nga tangata awhiua i ai ia i runga i teneti mahi ina perchitia taua pukapuka.

NA TE RUIHI,
T. W. LEWIS.

"Ture arai mo te Hoko Tahae i nga Whenua Maori, 1881."

PANUITANGA.

Tari Maori, Poneke, Hune 9, 1885.

TIMATA atu i te 1 o nga ra o Hurae e haere ake nei ka tu ko te Tumuaki me nga Kai-whakawa o te Kooti Whakawa Whenua Maori anake hei Komihana Kai-tiaki i raro i "Te Ture Arai mo te Hoko Tahae i nga Whenua Maori, 1881," a ko nga Tiiti katoa e meingatia ana kia whakamana i raro i taua Ture, me nga pukapuka ranei whakaha ki aua Tiiti kia kana e whakamana, me tuku atu ki te Kai-Rehita o te Kooti Whakawa Whenua Maori o te Takiwa e takoto ai te whenua e meingatia ana kia tukua, a ma taua Kai-Rehita e tuku ata ki te Komihana Tiaki.

He mea whakahaui,
NA TE RUIHI, Hekeretari.

KOITI WHENUA MAORI, O NIU TIRENI.
TAKIWA O AKARANA.

IRUNGA i tetahi whakataunga a te Kooti i tu nei ki Tauranga, i te Takiwa kua oti nei te whakahua i runga ake nei i te 2 onga ra o Tihema, 1884, i runga hoki i te whakaturanga o tetahi kereme kia tu he riwhi mo Enoka Te Whanake, ki tetahi whenua i te Takiwa o Tauranga, ko

Rota Nama 5 te ingoa, kei te Parihi o Tahawai, ko tetahi o nga ingoa o taua whenua e mohiotia ana ko Ongare:

I runga hoki i te tono a Heni Kakariki raua ko Mero Raiha Pakihana kia whakawakia tuaruaia taua kereme:

Na, ko ahau, ko Hone Erumini Maketanara, Te Tumuaki Kaiwhakawa o taua Kooti, i runga i te mana kua tukua mai nei ki ahau mo taua mahi, ka whakakahore atu nei i aua tono.

He mea tuhituhi i Poneke, i te 10 o nga ra o Hurae, 1885.
NA TE MAKETANARA,
Tumuaki Kaiwhakawa.

KOITI WHENUA MAORI, NIU TIRENI,
TAKIWA O AKARANA.

IRUNGA i tetahi whakataunga a te Kooti i Opotiki, i te Takiwa o Poi a Pereti, i te 25 o nga ra o Hamuera, 1885, i runga hoki i te whakaturanga o tetahi kereme kia whakawakia te putake ki tetahi whenua papatipu i taua Takiwa kua oti nei ano te whakahua, ko Waikura te ingoa:

I runga hoki i te tono a Paratene Ngata, me etahi atu, kia whakawakia ano taua kereme:

Na, ko ahau, ko Hone Erumini Maketanara, te Tumuaki Kaiwhakawa o taua Kooti, i runga i te mana kua tukua mai nei ki ahau mo taua mahi, ka whakakahore atu nei i taua tono.

He mea tuhituhi i Poneke, i te 10 o nga ra o Hurae, 1885.
NA TE MAKETANARA,
Tumuaki Kaiwhakawa.

KOITI WHENUA MAORI O NIU TIRENI,
TAKIWA O AKARANA.

IRUNGA i tetahi whakataunga a te Kooti i Opotiki, i te Takiwa o Poi o Pereti i te 16 o nga ra o Hamuera, 1885, i runga hoki te whakaturanga o tetahi kereme kia whakawakia te putake ki tetahi whenua papatipu i taua Takiwa kua oti nei ano te whakahua, ko Whangapapa Nama 2 te ingoa:

I runga hoki te tono a Paratene Ngata, me etahi atu kia whakawakia ano taua kereme:

Na, ko ahau, ko Hone Erumini Maketanara, Tumuaki Kaiwhakawa o taua Kooti, i runga i te mana kua tukua mai nei ki ahau mo taua mahi, ka whakakahore atu nei i taua tono.

He mea tuhi i Poneke, i te 10 nga ra o Hurae, 1885.
NA TE MAKETANARA,
Tumuaki Kaiwhakawa.

KOITI WHENUA MAORI, O NIU TIRENI,
TAKIWA O KIDIPANE.

IRUNGA i tetahi whakataunga a te Kooti i He Bitingi i te Takiwa kua oti nei ano te whakahua i runga ake nei i te 14 o nga ra o Mache, 1885, i runga hoki i te whakaturanga o tetahi kereme kia tu he riwhi mo Tamehana Te Materoa ki tetahi whenua i taua Takiwa ano, ko Taramoe te ingoa:

I runga hoki i nga tono a Peni Te Puna, me etahi atu, kia whakawakia ano taua kereme:

Na, ko ahau, ko Hone Erumini Maketanara, te Tumuaki Kaiwhakawa o taua Kooti i runga i te mana kua tukua mai nei ki ahau mo taua mahi. Ka whakakahore atu nei i aua tono.

He mea tuhi i Poneke, i te 10 o nga ra o Hurae, 1885.
NA TE MAKETANARA,
Tumuaki Kai-whakawa,

I tai a i runga i te Mana o te Kawanatanga o Niu Tireni e GEORGE DIDSBURY, Kai-ta o te Kawanatanga, Poneke.